

1932 luty 4, Gdynia - Sprawozdanie sytuacyjne z ruchu politycznego, społecznego i mniejszości narodowych Nr I. 11/33 Komisarza Rządu w Gdyni Zygmunta Zabierzowskiego za miesiąc styczeń 1932 roku, oryg. mps., APG O/G, sygn. 682/2299, s. 67-72.

[I.] SYTUACJA OGÓLNA.

Ruch wywrotowy nie mając na terenie Gdyni komórek organizacyjnych, w dalszym ciągu jest kierowany przez działaczy gdańskich. Zarówno [Komunistyczna Partia Polski] - KPP, jak też i [Komunistyczna Partia Niemiec] - KPD (Oddział w Gdańsku) dążą obecnie w kierunku opanowywania [wpływów na] marynarzy, przybywających na statkach polskich do Gdańska, przy czym KPD¹ tą sprawą się specjalnie interesuje również ze względów politycznych. KPP poza tym stara się ugruntować swoje wpływy wśród robotników portowych, tym też należy tłumaczyć i wciągnięcie do roboty wywrotowej sekretarza Związku Zaw[odowego]. Transportowców, [Edmunda] Guziałka. Oceniając ogólnie sytuację, należy stwierdzić pewne nasilenie ruchu wywrotowego na statkach polskich, spowodowane w pierwszym rzędzie przygotowaniem międzynarodówki (ISH²) w Hamburgu do strajku wiosennego, który ma objąć m.in. Gdańsk i Gdynię. Wybuch strajku wyznaczony jest na początek kwietnia (ewentualnie [na] koniec marca) przede wszystkim dlatego, że jest to czas najsilniejszego zaciągu (zamustrowania) marynarzy na statki na okres letni i tym samym najłatwiej jest wtedy wywrzeć presję na armatorów do przyjęcia warunków dyktowanych przez marynarzy. Podkreślić należy fakt interesowania się strajkiem wiosennym przez konsulat sowiecki w Gdańsku, czego dowodem była obecność dwóch urzędników konsulatu na konferencji przygotowawczej, która odbyła się w dniach 14 i 15 stycznia br. w Gdańsku. W ruchu zawodowym dało się zaobserwować pewne ożywienie w sekcji robotników portowych należących do [Związku Związków Zawodowych] - ZZZ.

[I. POLSKIE ZWIĄZKI I ORGANIZACJE SPOŁECZNE.]

[...] Uruchomienie Giełdy Pracy. W dniu 30 stycznia br. w hali emigracyjnej uruchomiona została tz[w]. „Giełda Pracy”, która przeprowadza rejestrację robotników portowych, wydając zarejestrowanym specjalne legitymacje.

Zw[iązek] Zaw[odowy]. Sekcja Drzewna. W dniu 24 [stycznia br.] od godz. 14.00 [do] 15.00 w sali Kolonii Rybackiej przy ul. Nadbrzeżnej odbyło się zebranie organizacyjne sekcji drzewnej, zwołane z inicjatywy Zw[iązku]. Zw[iązków]. Zawodowych. Zebranie zagał robotnik [Jan] Janas, dotychczasowy sekretarz sekcji drzewnej, który złożył sprawozdanie z poprzedniego zebrania. Następnie zabrał głos sekretarz ZZZ, [Władysław] Gała, omawiając jakie ma znaczenie dla robotników zrzeszanie się w związki zawodowe, które bronią interesów robotników. Aby jednak obrona ta była skuteczna robotnicy [ci] muszą starać się o zwiększenie szeregów Związku i zrozumieć, że przede wszystkim od nich samych zależy postawienie Związku na należytych poziomach. Na zakończenie przemówił [Jan] Mierzwa, skarbnik sekcji drzewnej, który nawoływał by zebrani starali się o werbowanie nowych członków, bowiem dotychczas sekcja drzewna liczy zaledwie 13 członków, a tylko z chwilą powiększenia się sekcji będzie można wystąpić z odpowiednimi petycjami o polepszenie bytu robotników drzewnych do właściwych władz. Na tym zebranie zakończono. Obecnych [było] 35 osób.

Związek Malarzy. W dniu 24 [stycznia br.] od godz. 15. [do] 18.00 w lokalu restauracji „Niespodzianka” przy ul. Szosa Gdańska, dom [Józefa] Czappa, odbyło się organizacyjne zebranie malarzy. Zebranie hasłem „cześć pracy” zagał malarz Władysław Radlaw, a następnie podał zebranych do wiadomości, że ma zamiar zorganizować na terenie Gdyni filię Związku Malarzy, któryby wszedł w skład Związku Pomorsko-Poznańskiego z Centralą

¹ Komunistyczna Partia Niemiec, KPD (niem. Kommunistische Partei Deutschlands) – niemiecka partia komunistyczna. W 1933 r. zdelegalizowana i ponownie zalegalizowana w powojennych Niemczech. W radzieckiej strefie okupacyjnej w 1946 r. została przekształcona w Socjalistyczną Partię Jedności Niemiec obejmując władzę w NRD. W RFN działała do 1956 r. (zdelegalizowana przez rząd).

² Międzynarodowy Związek Marynarzy i Robotników Portowych, ISH (ang. International Union of Seamen and Harbour Workers). Działał w latach 1930-1937. Ściśle związany z Czerwoną Międzynarodówką Związków Zawodowych (ros. Profintern), organizacją jednoczącą sekcje związków związków zawodowych), utworzoną na kongresie w Moskwie w 1921 r. (zrzeszała bolszewizujących działaczy usuniętych z Amsterdamskiej Międzynarodówki Związków Zawodowych).

w Poznaniu. Po wyrażeniu na to zgody przez zebranych, powołano na przewodniczącego tegoż Radława, który wygłosił dłuższe przemówienie o charakterze zawodowym, podkreślając, że malarze są na terenie Gdyni wyzyskiwani przez różne przedsiębiorstwa, a to tylko dlatego, że nie posiadają związku, który należycie by bronił ich interesów. Następnie zapowiedział, że statut organizacyjny Związku nie może być dziś odczytany, bowiem został wysłany do Zarządu Gł[ównego]. celem poczynienia niektórych zmian. Po czym w tajnym głosowaniu wybrano zarząd, do którego weszli: Władysław Radław - prezes, Henryk Łukaszewski - sekretarz i Józef Truska - skarbnik. Do zorganizowanego Związku zapisało się na miejscu 19 osób. Na tym zebranie zakończono.

Cech Szewców. W dniu 24 stycznia br. o godz. 17.00 w lokalu restauracji [Adama] Słupskiego przy ul. 10 Lutego odbyło się zebranie członków Cechu Szewskiego. Zebranie zagał referent przem[ysłowy]. Komisariatu Rządu [w Gdyni], który w swoim przemówieniu wstępnym wyjaśnił zebranym cel zebrania, odczytał porządek dzienny oraz statut. Po odczytaniu statutu wywiązała się dłuższa dyskusja, w której głos zabierali referent Mastek, [Aleksander] Jurczyński, prezes Cechu Jankowski³ i inni. Następnie, po udzieleniu absolutorium ustępującemu zarządowi, przystąpiono do wyboru nowego zarządu, w skład którego weszli: Jankowski jako starszy Cechu, jako zastępca - [Ignacy] Rozp[ł]chowski, skarbnik - Teofil Roszczyński [i jako] członek - Rybiński. Obecnych było 15 osób.

Związek Rybaków. W dniu 24 stycznia br. o godz. 14.30 w sali [Jakuba] Wojewskiego przy ul. Portowej odbyło się walne zebranie Związku Rybaków. Zebranie zagał prezes [Anastazy] Kąkol, po czym powołano na przewodniczącego [Bolesława] Gnaczyńskiego i na sekretarza Mużę. Następnie zarząd zdał sprawozdanie ze swojej działalności, podając, że t[owarzystw]o liczy 109 członków i posiada w kasie 96 zł. Po sprawozdaniu wywiązała się dyskusja, w której głos zabierali Konkol, Koperski, [August] Plichta, Gnaczyński i inni, po czym udzielono absolutorium staremu zarządowi i dokonano wyboru nowych władz. Wybrany został ponownie cały stary zarząd. Po załatwieniu spraw bieżących i uchwaleniu przystąpienia do Centralnego Związku Rybackiego zebranie zakończono.

[II.] BEZROBOCIE.

Według notowań [Państwowego Urzędu Pośrednictwa Pracy] - PUPP ogólna ilość zarejestrowanych bezrobotnych na terenie Gdyni wynosiła: w dniu 1 stycznia 1932 r. - 3300 osób, w dniu 31 stycznia 1932 r. - 3335 osób; zwiększyła się zatem o 35 osób. Z powyższej listy 3335 osób zasiłek z Funduszu Bezrobocia pobiera 1235 osób.

[III.] STRAJKI. Nie [za]notowano.

[IV.] STAN BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO.

Natężenie przestępczości, w porównaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym, (grudzień) wzrosło dość znacznie. Dane statystyczne dotyczące stanu bezpieczeństwa są następujące: kradzieży z włamaniem 19 (23), kradzieży zwykłych 212 (174), uszkodzeń cielesnych 2 (1), tajny nierząd 7 (5), nieszczęśliwe wypadki 7 (4), innych przestępstw kryminalnych 117 (69). Doniesień karnych sporządzono: za przekroczenie przepisów sanitarnych 14 (7), meldunkowych 14 (13), budowlanych 8 (6), o ruchu kołowym 63 (66), innych 103 (120). Ogólna suma wszystkich przestępstw i wykroczeń dokonanych w okresie sprawozdawczym na terenie miasta Gdyni wynosi 590, z czego wykryto 576. Cyfry w nawiasach dotyczą miesiąca grudnia [1931 r.]. Ważniejszych wydarzeń w dziedzinie bezpieczeństwa w miesiącu styczniu [br.] nie było.

[V.] POŻARY.

Ogólna liczba pożarów w okresie sprawozdawczym wynosiła 7 (5), z tego z przyczyn nieustalonych 1 (2), wskutek nieostrożności 1 (2), wskutek wadliwego urządzenia komina 4 (1), wskutek podpalenia 1 (-). Ogólna suma strat [była] niewielka.

[VI.] SPRAWY GRANICZNE.

W dniu 7 stycznia 1932 r. statkiem [s/s] „Pułaski” wyjechało do Stanów Zjednoczonych [Ameryki] 181 pasażerów. W dniu 14 stycznia 1932 r. statkiem [s/s] „Baltonja” odplynęło do Londynu 32 pasażerów. W dniu 21 stycznia [19]32 r. przybył do Gdyni nowozbudowany dla „Żegluga Polskiej” statek [s/s] „Śląsk”.

[VII.] SZPIEGOSTWO I DYWERSJA. Nie [za]notowano.

---

³ Jan lub Ignacy.

[VIII.] RÓŻNE.

Zwalczanie tajnego wyszynku i stan sanitarny restauracji. W okresie sprawozdawczym przeprowadzony został szereg dorywczych kontroli lokali restauracyjnych pod względem sanitarnym, przy czym jedna restauracja została zamknięta, w kilku innych zaś stwierdzono duże braki. Poza tym organy [Policji Państwowej] - PP przystąpiły do wzmożenia walki z tajnym wyszynkiem alkoholu, przy czym rezultat tej walki był dodatni. Wykryto w trzech wypadkach nielegalny wyszynk oraz sporządzono kilkanaście doniesień karnych za przekroczenie przepisów.